

KAPİTALİZMİN MEZAR KAZICILARI

Aydınlık Gazetesi, 6 Nisan 2020

Yıldırım Koç

Marx ve Engels'in 1847 Aralık'ında yazdıkları ve 1848 Şubat'ında yayımlanan Komünist Manifesto'da "Bu nedenle burjuvazinin yarattığı, her şeyden önce, kendi mezar kazıcılarıdır" ifadesi yer alıyor. Engels de Komünist Manifesto'nun 1893 yılındaki İtalyanca baskısına yazdığı önsözde kapitalizmin kendi mezar kazıcılarını ortaya çıkardığını yazıyordu.

Marx ve Engels'in "mezar kazıcı" ile kastettikleri, işçi sınıfıdır. Kapitalizm geliştikçe, işçi sınıfı nicel ve nitel olarak güçlenir. Kapitalizm, sayıları ve nüfus içinde oranları giderek artan işçilerin yaşamını bir cehenneme çevirir. İşçiler de, son derece doğal olarak, önce kapitalizmin sonuçlarına (kapitalizmin yol açtığı çok kötü çalışma ve yaşama koşullarına) ve ardından da kapitalizme karşı çıkarlar ve yepyeni bir siyasal, ekonomik ve toplumsal düzenin kurulmasına yönelirler. Kapitalizmin mezar kazıcılığından kastedilen bu olgu ve süreçti.

İşler böyle gelişmedi.

MEZAR KAZICILIĞINDAN "KAPİTALİSTLERİN KÖPEKLİĞİ"NE

Sermayedar sınıf da tarihten ve yaşadıklarından dersler çıkarır ve öğrenir. Gelişmiş kapitalist ülkelerdeki sermayedarlar, işçi sınıfının bu "mezar kazıcı" potansiyelini görünce, özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, sömürgelerin sömürülmesinden sağladıkları kaynakların bir bölümünü, kendi ülkelerinin işçi sınıflarına (yalnızca bu işçi sınıflarının kaymak tabakasını oluşturan işçi aristokrasilerine değil, işçi sınıflarının tümüne) vermeye başladı. Böylece bu ülkelerin işçi sınıfları, mezar kazıcılığından çıktı, emperyalizmin ve kapitalizmin destekçileri veya payandalarına dönüştü.

Bu dönüşümün en ilginç sonuçlarından biri, 1-7 Eylül 1920 günleri toplanan Bakû Doğu Halkları Kurultayı'nda alınan "Avrupa, Amerika ve Japonya'nın İşçilerine Çağrı" kararıdır. Bu kararda şöyle denmektedir: "Bizim yaralarımızı görmediniz; bizim keder ve yakınma dolu şarkılarımızı duymadınız; bizim insan değil de sığır olduğumuzu söylediklerinde, sizin kendi zalimlerinize inandınız. **Sizler ki kapitalistlere köpeklik ediyordunuz; bizi kendi köpekleriniz olarak gördünüz.**" Diğer bir deyişle, bir dönem kapitalizmin mezar kazıcılığını yapanlar, kapitalistlerin köpeklerine dönüşmüştü.

ANTI-EMPERYALİST MÜCADELE

Bu dönüşüm, kapitalizmin mezar kazıcılarını değiştirdi. Kapitalizmin tarihin çöplüğüne atılabilmesi için sömürge ve yarı-sömürgelerin kurtuluşu önkoşul haline geldi. Kapitalizmin mezar kazıcıları artık emperyalist ülkelerin işçi sınıfları değildi; anti-emperyalist mücadeleye katılan halklardı. Kapitalizm ancak emperyalist sömürüyle ayakta kalabiliyordu. Bu sömürü damarlarının kesilmesi, kapitalizmin sonunu getirecek ana mücadeleydi.

Günümüzde kapitalizmin mezar kazıcılarına yenileri ekleniyor.

Kapitalizm artık işçilerin çalışma ve yaşama koşullarını 19. yüzyılın ilk yarısında olduğu gibi cehenneme çevirmiyor. Hatta üretici güçlerde sağladığı ilerlemeyle, çalışma ve yaşama koşullarında çok önemli iyileştirmeler de sağladı. Ancak dönem dönem yaşanan ekonomik krizler, nüfusun giderek artan bölümünü oluşturan işçilerin işsizliğine ve yoksullaşmasına neden oluyordu. Bu olumsuzlukları kontrol altına almak amacıyla kurulan sosyal güvenlik sistemleri de uzunca bir dönem iyi işledi.

Günümüzde bunlar değişiyor.

KAPİTALİZMİN YENİ MEZAR KAZICILARI

Kapitalizmin özellikle perakende ticarete girmesiyle, esnaf ve sanatkarın tasfiye süreci hızlanarak devam ediyor. Ancak esnaf ve sanatkarın yaşadıkları büyük sorunların sorumlusu olarak kapitalizmi görmeleri ve ona karşı tepki göstermeleri epeyce zor. Böyle bir toplumsal ve siyasal hareket görmüyoruz.

Diğer taraftan, kapitalizmin gelişmişlik düzeyi, doğaya ve insan sağlığına çok büyük zarar veriyor.

Kapitalizm, gösterişçi tüketimi bir çılgınlığa dönüştürdü. İnsanlar sürekli tüketme sevdasına kapıldı. Anadolu'nun sade yaşama geleneğinin yerini, birbirine tükettiği ürünlerle hava atan insanlar aldı. Bu dönüşüm yalnızca Türkiye'de değil; tüm dünyada. Kapitalistlerin kâr edebilmesi için doğanın bize sunduğu kaynaklar hızla tüketiliyor. Bu tüketim çılgınlığının doğa üzerindeki tahrip edici etkilerini yaşamaya başladık. İklim değişiyor. Kutuplar eriyor. Hava ısınıyor. Koronavirüs nedeniyle üretimdeki gerileme sonrasında bile doğa koşullarında küçük bir iyileşme sağlandığı belirtiliyor.

Ayrıca koronavirüsle mücadele sürecinde kapitalist anlayışla biçimlendirilen bir sağlık sisteminin ne kadar yetersiz olduğunu yaşayarak gördük. Kapitalizme karşı olanlar bunu zaten söylüyordu. Koronavirüs musibeti bunu bütün insanlığa öğretti.

Kapitalizmin mezar kazıcıları günümüzde yalnızca anti-emperyalist mücadele verenler değil. Dünyamızı, sağlığımızı ve hayatımızı kurtarmak isteyen herkes, kapitalizmin mezar kazıcıları kitlesinin potansiyel mensuplarıdır. Kapitalizme karşı çıkmadan yalnızca kapitalizmin bazı sonuçlarına karşı çıkan "Greenpeace" gibi çevrecilerin çabalarının sonuçsuzluğu kanıtlandıkça, doğayı ve kendilerini kurtarmak isteyen herkes kapitalizme karşı mücadeleye katılmak zorunda kalacaktır.